

THE JOURNAL OF TURKISH EDUCATIONAL SCIENCES

TÜRK EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

Öğretmenlerin Yaratıcılık ve İdealistlik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi

The Relationship Between Teachers' Levels of Creativity and Idealism: A Structural Equation Modeling

Şenol Orakcı

Yazar Bilgileri

Şenol Orakcı
Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
senolorak@gmail.com

ÖZ

Yaratıcılığın öğrenme-öğretme süreçleri ve öğretmenlerin idealistlik düzeyleri üzerindeki rolünün son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, öğretmenlerin yaratıcılık ve idealistlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmanın yanında kadın ve erkek öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme tekniklerinden olan uygun örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında farklı eğitim-öğretim kademelerinde çalışan toplam 331 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerinde yaratıcılık düzeylerini belirlemek için "Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği" ile idealistlik düzeylerini belirlemek için "İdealist Öğretmen Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada veriler analiz edilirken, Pearson Korelasyon Formülünden ve Bağımsız Örneklem T Testinden faydalanılmıştır. Araştırmanın birinci problemi bağlamında, öğretmenlerin yaratıcılık ve idealistlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, cinsiyet ile öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bu anlamlı farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, benzer araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılmış ve son olarak öneriler sunulmuştur.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Yaratıcılık
İdealistlik
Öğretmen
Öğretim

Keywords

Creativity
Idealism
Teacher
Teaching

Makale Geçmişi

Geliş: 22.05.2022
Düzeltilme: 25.08.2022
Kabul: 12.09.2022

ABSTRACT

It is thought that the role of creativity in teaching-learning and teachers' idealism levels is extremely important. The aim of this study is to investigate the relationship between teachers' creativity and idealism levels, as well as to measure the creativity levels of female and male teachers. The study was designed in a correlational survey model. The sample of the study consists of 331 teachers working in different education levels in the 2021-2022 academic year. In the study, the "Teaching for Creativity Scale" to determine the creativity levels of teachers and the "Idealistic Teacher Scale" to determine the idealism levels of them in teaching-learning process were used. While analyzing the data in the research, Pearson Correlation Formula and Independent Sample T Test were used. In the context of the first problem of the study, it was concluded that there was a significant relationship between the creativity levels of teachers and their idealism levels. It was also concluded that there was a significant difference between gender and teachers' creativity levels, and this significant difference was in favor of female teachers. The findings obtained in the study were compared with similar studies and they were discussed. Lastly, suggestions were presented.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Orakcı, Ş. (2022). Öğretmenlerin yaratıcılık ve idealistlik düzeyleri arasındaki ilişki: Bir yapısal eşitlik modellemesi. *TEBD*, 20(3), 828-842. <https://doi.org/10.37217/tebd.1119828>

Giriş

Bilim ve teknolojinin ilerlemesi ile yeni gelişmelerin yaşandığı ve yeni fikirlerin ortaya atıldığı bu çağda, insanlar dünyanın her yerinde meydana gelen gelişmeleri takip edebilme fırsatına sahip olabilmektedirler. Devletler ise toplumdaki bireylerin çağın gereklerine göre düşüncelerini ve fikirlerini hayata geçirmelerini bekleme eğilimindedirler. Yeni bir şey üretebilmek için farklı olmaya hazırlıklı olmak ve geleneksel fikirlere karşı çıkmak bağlamında insanların kayda değer bir cesarete sahip olması gerekmektedir. İnsanlar doğası itibariyle üretken bir özelliğe sahip oldukları için özgün bir şey üretmenin temel yolu yaratıcı düşünme becerisinden geçmektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin “yaratıcı düşünme”, “ilişkisel düşünme”, “akıl yürütme” ve “bilimsel düşünme” becerilerine sahip olmaları, bu doğrultuda potansiyellerini geliştirmeleri ve ülkenin kalkınmasında aktif sorumluluk almaları için eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin ve öğretimin yeniden düzenlenmesi kadar öğretmenlerin de bu becerilere sahip olması gerektiği unutulmamalıdır. Bunun nedeni, öğrencilerin çok yönlü bakış açıları geliştirmeleri, değişimlere ayak uydurabilmeleri için “eleştirel düşünme”, “problem çözme” ve “yaratıcı düşünme” gibi üst düzey düşünme becerilerini kazanmalarını sağlayacak en önemli kişiler öğretmenlerdir (Durnalı, Orakcı ve Khalili, 2023; Orakcı ve Durnalı, 2023).

Yaratıcı Düşünme

Yaratıcı düşünme, özgün fikirler veya cevaplar üretme (Duff, Kurczek, Rubin, Cohen ve Tranel, 2013), yeni ve beklenmedik ilişkileri veya ilgisiz faktörleri algılama yeteneği olarak kabul edilir (Piawa, 2010). Cropley (2001), yaratıcılığın olağandışı ilişkiler veya çözümlere ilişkin olarak yeni yollar bulmayı gerektirdiğini belirtmiştir. Guilford ve Hoepfner (1971), yaratıcı insanların problemlerin varlığına duyarlı olduklarını, bireylerin çözülecek problemler olmadan yaratıcı özellikler sergilemek için çok az fırsata sahip olduklarını belirtmişlerdir. Runco (2014) yaratıcılığın problem çözmede çok yardımcı olduğunu onaylamasına rağmen yaratıcılığın başka amaçları da olduğuna inanmaktadır. Lemon (2011) da yaratıcılığın çok yönlü bir özellik olduğunu belirtmiştir. Kısacası, birçok araştırmacı, sorunları tanımanın, bulmanın ve farkında olmanın ağırlıklı olarak yaratıcılığın önemli özelliklerinden olduğunun altını çizmektedir (Cropley, 2001; Mumford, 2003; Runco, 2014).

Wu, Wu, Chen ve Chen (2014) yaratıcılığın temel özelliklerinin hayal gücü, deneyime açıklık, merak, sezgi, fikir bulma, belirsizliğe karşı tolerans, bağımsızlık, yenilikçilik, içgörü, içsel/dışsal açıklık, içgörü, problem bulma ve imgeleme olduğu üzerinde durmuştur. Yaratıcı düşünmenin akıcılık, sorunlara duyarlılık, özgünlük, problemleri analiz etme, sentezleme ile yeniden tanımlama ve mantıksal olarak organize etme yeteneği bileşenlerinden oluştuğunun altını çizmiştir (Bonk ve Smith, 1998).

Yaratıcı bir öğretmen ise, yaratıcı etkinlikleri teşvik ederken makul riskleri ve öngörülemeyen durumları göz önünde bulunduran kişidir. Öğrencilerle yakın bir ilişki ve motive edici bir sınıf ortamı, öğretmenin hem iyi bir bilimsel altyapısı hem de bilişsel düzeyde meydan okuma yeteneği ile uyumlu olmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin öğrencilerin öz güvenlerini ve öz düzenlemelerini teşvik etmenin yanında, fikir çokluğu ve sorunlu noktaları yeniden tanımlamadaki aktif rolleri de önemlidir. Öğretmen aynı zamanda belirsizliklere karşı hoşgörülü olmalı, öğretim uygulamalarını eleştirebilmeli ve yaratıcı yeteneklerini göstermelidir (Fautley ve Savage, 2007; Sanchez, Martinez ve Garcia, 2003).

Yaratıcı öğretim ise öğretmenlerin yaratıcılığına olan vurgulamaları içermektedir. İlgili alanyazında, öğretmene yaratıcı olmanın yolunun bir eğitici aracılığıyla tam olarak öğretilemeyeceği, buna ilişkin herhangi bir formülün veya kesin bir programın olmadığına altı çizilmektedir; fakat yaratıcı düşünmeyi geliştirmede bazı tekniklerin kullanılmasının son derece etkili olduğu ifade edilmektedir (Joubert, 2001; Starko, 2010). Temel anlamda yaratıcı öğretim, yaratıcı metodolojiler kullanarak öğrencilerin öğrenmesini daha ilgi çekici ve daha etkili hale getirmeyi amaçlayan öğretim olarak düşünülebilir (Jeffrey ve Craft, 2004). Bu bağlamda, yaratıcı öğretimin temel bileşeni etkili öğretimdir. Etkili bir öğretim ise, yaptığı işin önemine inanan idealist öğretmenlere bağlıdır.

İdealist Öğretmen

Yıllardır, eğitim uzmanları ideal öğretmenin rolünü tartışmışlar ve onun temel gerekli özelliklerini tanımlamaya çalışmışlardır. Bu bağlamda, Shim (2008) öğretmenlerin temel rolünü Platon, Konfüçyüs, Buber ve Freire'nin eserlerini inceleyerek ve bütünleştirerek açıklamıştır. Bu dört filozof, farklı tarihsel ve sosyal zamanlarda yaşamalarına rağmen, ortak araştırma yoluyla karşılıklı öğrenmenin teşvik edilmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Platon, öğretmenin rolünü, öğrencinin bir problemin nedenlerini mantıklı bir şekilde anlama yoluyla nesnel bilgiye ulaşmasına yardımcı olmak şeklinde görür. Konfüçyüs, öğretmenin rolünü, öğrenciyi kendi kendini geliştirmeye, yani sürekli olarak daha fazla öğrenmeye ve öğrenileni öğretmeye yönelik tutkulu olmaya yönlendirmek olarak görür. Buber, insanın gerçek varoluşunun bir ilişki içinde gerçekleştiğini gözlemler. Buber'in teorisine göre, doğrudan ilişkiler kurmak ve bunları geri kazanmaya yönelik sürekli çaba, öğretimin amacı olmalıdır. Freire, öğretmenin öğrenciyi kaşıkla bilgi besleyen bir anlatıcı olarak hareket ettiği kısıtlayıcı öğretim uygulamalarında, öğretmenin kendisinin tam olarak insan olamayacağını iddia eder. Shim (2008) ise bu dört yaklaşımı sentezleyerek ideal bir öğretmenin rolünü yeniden tanımlamış ve ideal bağlamda öğretmenlerin sadece bireylerin ve toplumların gelişimine katkıda bulunmakla kalmayıp aynı zamanda öğretme yoluyla kendini gerçekleştirmeye de ulaştığı sonucuna varmıştır. Platon, Konfüçyüs, Buber ve Freire gibi düşünürlerin hepsi, ideal öğretmenlerin bilgiyi aktarmaması gerektiğine ve öğrencilerin bilgiyi sadece almaması gerektiğine inanmışlardır.

Tam aksine, bu düşünürler, öğrencilerin öğretmenleri tarafından kendilerine iletilen bilgilere güvenmemeleri, meseleleri kendi başlarına araştırmaları gerektiğine ve öğretmenlerin diyalog ve etkileşim kurarak öğrencilerinin araştırma çabalarına katılıp onları teşvik etmeleri gerektiğine inanmaktadırlar. Aynı zamanda bu düşünürler, öğretme eyleminin bir aktarım değil, karşılıklı bir öğrenme olduğuna, öğretmenlerin de ortak araştırma sırasında bir şeyler öğrenme fırsatı edinerek kendi koşullarını düşünmeye başlamalarının yanında, ortak araştırma yoluyla öğreterek kendi kişisel gelişimlerine ulaştıklarına inanmaktadırlar (Shim, 2008).

Yıldırım'a (2018) göre, idealist öğretmen kavramının bileşenleri ise şunlardır: "Pozitif, liyakatli, etik ve ahlak ilkelerini benimsemiş, ülkü sahibi, ön yargısız, okuryazar, özverili, sanatkâr, sabırlı, hissederek yaşayan, adanmış, aşk estetiğine sahip, sevgi dolu, esnek, demokratik ve çevreci" (s. 119).

Yaratıcılığın öğretme-öğrenme ve öğretmenlerin idealistlik düzeyleri üzerindeki rolü ile ilgili olarak bu çalışma, öğretmenlerin yaratıcılık ve idealistlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmanın yanında kadın ve erkek öğretmenler arasındaki yaratıcılık düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Yukarıda belirtilenlere dayalı olarak bu çalışma aşağıdaki araştırma sorularına cevap vermeyi amaçlamaktadır:

1. Öğretmenlerin yaratıcılık ile idealistlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Erkek ve kadın öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, öğretmenlerin yaratıcılık ve idealistlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladığı için ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Karasar (2012), ilişkisel tarama modelini "iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli" olarak tanımlamaktadır (s. 79).

Çalışma Grubu

Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme tekniklerinden olan uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme istekli, gönüllü ya da kolaylıkla örnekleme dâhil edilebilecek kişilerin araştırmaya dâhil edilmesidir (Christensen, Johnson-Burke ve Turner, 2015). Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin bir ilinde farklı eğitim-öğretim kademelerinde çalışan toplam 331 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin 181'i (%54,68) kadın, 150'si (%45,30) erkektir.

Etik Bildirim

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere ilişkin yazarlarından kullanım izni e-posta ile alınmıştır. Etik Kurul izni ise Aksaray Üniversitesinin İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 28.10.2020 tarih ve E00000556928 sayılı yazı ile alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçlarından biri olarak öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerini belirlemeye yönelik “Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği” kullanılmıştır. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği, “öğretmen öz-yeterliği”, “çevresel teşvik”, “toplumsal değer” ve “çocuk potansiyeli” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Rubenstein, McCoach ve Siegle (2013) tarafından geliştirilen bu ölçek, Yalçın ve Çiçekler (2021) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri .89 iken bu değer ölçeğin “öğretmen öz yeterliği” alt boyutu için .90, “çevresel teşvik” için .82, “toplumsal değer” alt boyutu için .84 ve “çocuk potansiyeli” alt boyutu için .75 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri .87 iken bu değer ölçeğin “öğretmen öz yeterliği” alt boyutu için .92, “çevresel teşvik” alt boyutu için .83, “toplumsal değer” alt boyutu için .85 ve “çocuk potansiyeli” alt boyutu için .77 olarak hesaplanmıştır. Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği’ne ilişkin örnek maddeler aşağıda verilmiştir:

Madde 4: “Tüm öğrenciler özgün fikirler geliştirebilirler.” (Çocuk Potansiyeli)

Madde 12: “Öğrencilerimin özgün çözümler oluşturma yeteneklerini artırabilirim.” (Öğretmen Öz-Yeterliği)

Araştırmada kullanılan diğer bir ölçme aracı ise Can, Yıldırım, Bedir ve Atalmış (2019) tarafından geliştirilen öğretmenlerin idealistlik düzeylerini belirlemeye yönelik “İdealist Öğretmen Ölçeği”dir. Tek boyutlu olan ölçeğin Cronbach Alpha değeri .88 olarak belirlenirken bu çalışmada ise Cronbach Alpha değeri .89 olarak hesaplanmıştır. İdealist Öğretmen Ölçeği’ne ilişkin örnek maddeler aşağıda verilmiştir:

Madde 1: “Öğretmenlik mesleğini yerine getirirken her türlü özveriyi göstermekteyim.”

Madde 5: “Öğretmenlik mesleğini adanmış bir ruhta yerine getiriyorum.”

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler analiz edilirken, Pearson Korelasyon Formülünden ve Bağımsız Örneklem T Testinden faydalanılmıştır.

Bulgular

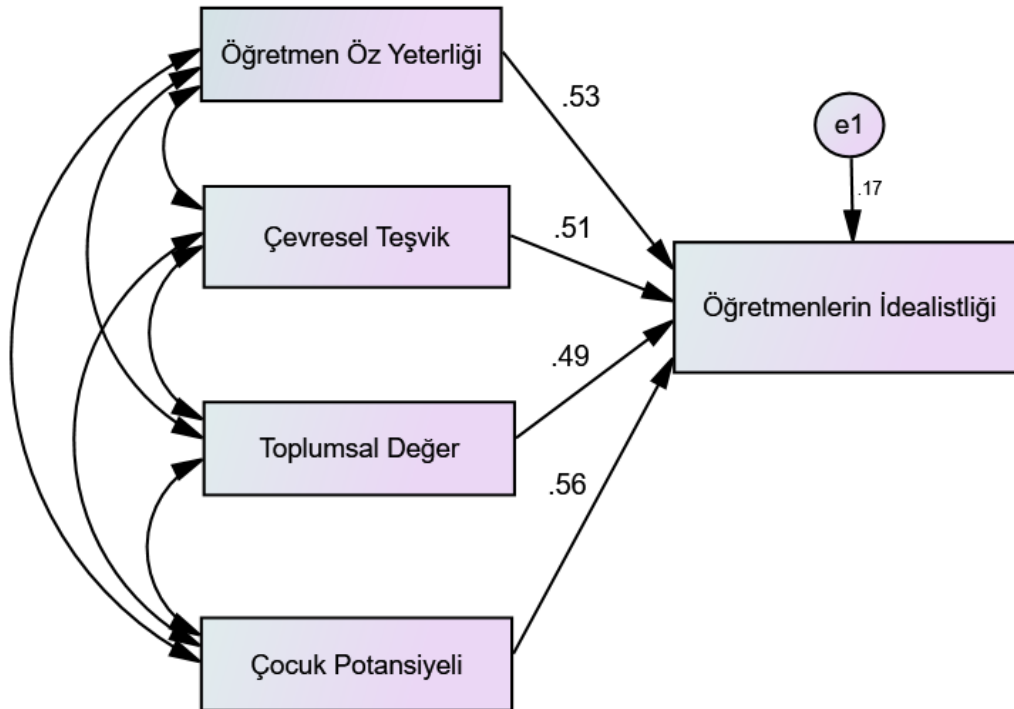
Araştırmada “öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri” ve “öğretmenlerin idealistlik düzeyleri” olmak üzere iki temel değişken yer almıştır. Söz konusu bu değişkenlere ait betimsel istatistikler Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeyleri ile İdealistlik Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel Analizi

	N	Minimum	Maksimum	$\bar{x}$	Ss
Öğretmenlerin Yaratıcılığı	331	88,00	256,00	186,529	13,595
Öğretmenlerin İdealistliği	331	91,00	248,00	202,73	15,219

Tablo 1'e bakıldığında, İdealist Öğretmen Ölçeği'nden alınan ortalama puanın 202,073 ve standart sapmanın 15,219 olduğu, Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği'nden alınan ortalama puanın ise 186,529 ve standart sapmanın 13,595 olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, her iki ölçekten de alınan puanların ortalamasının biraz üzerinde olduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci sorusu olan "Öğretmenlerinin yaratıcılık ile idealistlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" sorusunu cevaplayabilmek için, yol analizinden faydalanılmıştır. Şekil 1, öğretmenlerin yaratıcılığının alt boyutları ile öğretmenlerin idealistlik düzeyleri arasındaki karşılıklı ilişkiyi göstermektedir. Ayrıca yol modelini test etmek için öğretmenlerin yaratıcılığının alt boyutları ile öğretmenlerin idealistlik düzeylerine yönelik değişkenlerden elde edilen model Şekil 1'de sunulmuştur. Öğretmenlerin yaratıcılık seviyeleri ile öğretmenlerin idealistlik düzeylerine yönelik değişkenler arasında kurulan ilişki bakımından elde edilen sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır Model uyumunu değerlendirmek için bir dizi uyum indeksi incelenmiştir. Elde edilen bu yol modeline ilişkin değerler incelendiğinde önerilen modelin ampirik verilerle mükemmel bir uyum gösterdiği söylenebilir (CFI=.95; GF=.96; $\chi^2/df=2.21$; RMSEA=.06) (Schreiber, Nora, Stage, Barlow ve King, 2006).

Şekil 1. Yaratıcılık Alt Boyutları ve İdealistlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 2 incelendiğinde elde edilen sonuç, öğretmenlerin yaratıcılığının alt boyutlarından aldıkları puanların öğretmenlerin idealistlik düzeylerinden aldıkları puanları pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığını göstermiştir. Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi, “Öğretmen Öz Yeterliği” ($\beta=.53$, $p<0.05$), “Çevresel Teşvik” ($\beta=.51$, $p<0.05$), “Toplumsal Değer” ($\beta=.49$, $p<0.05$) ve “Çocuk Potansiyeli” ($\beta=.56$, $p<0.05$) öğretmenlerin idealistlik düzeylerinin pozitif ve anlamlı belirleyicileridir. Tablo 2 ise yaratıcılığın alt boyutları ile öğretmenlerin idealistlik düzeyleri arasındaki korelasyon sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 2. Yaratıcılık Alt Boyutları ve İdealistlik Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Öğretmen Öz Yeterliği	Çevresel Teşvik	Toplumsal Değer	Çocuk Potansiyeli
Öğretmenlerin İdealistlik Düzeyleri	.62**	.63**	.59**	.72**

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin “öğretmen öz yeterliği” ile idealistlik düzeyleri arasında ($r=.62$, $p<0.01$), “çevresel teşvik” ile idealistlik düzeyleri arasında ($r=.63$, $p<0.01$), öğretmenlerin “toplumsal değer” ile idealistlik düzeyleri arasında ($r=.59$, $p<0.01$), öğretmenlerin “çocuk potansiyeli” ile idealistlik düzeyleri arasında ($r=.72$, $p<0.01$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin idealistlik düzeyleri ile yaratıcılığının alt boyutları arasından diğerlerine göre en güçlü ilişki “çocuk potansiyeli” arasındadır.

“Erkek ve kadın öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusunu cevaplayabilmek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Aşağıda Tablo 3, erkek ve kadın öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerine yönelik betimleyici istatistikleri göstermektedir. Bağımsız örneklem t testinin sonuçları aşağıda Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Erkek ve Kadın Öğretmenlerin Yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel Analizi

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss
Öğretmenlerin Yaratıcılığı	K	181	190,049	16,371
	E	150	175,570	14,292

Yukarıda Tablo 3'te görüldüğü üzere, kadın öğretmenlerin yaratıcılık düzeylerine ilişkin ortalama puanın (190,049) erkek öğretmenlerin ortalama puanından (175,570) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını bulmak için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır.

Tablo 4. Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Ortalamaların eşitliği için t Testi					
Öğretmenlerin Yaratıcılığı	t	df	Sig. (2-kuyruklu)	Ortalama Farkı	Standart Hata Farkı
	3,841	329	.000	-3,720	2,598

Levene testi öğretmenlerin yaratıcılık düzeyine ilişkin varyans homojenliğini göstermektedir. Tablo 4'te belirtildiği gibi cinsiyet ile öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha yaratıcı olduğu söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın birinci problemi bağlamında, öğretmenlerin yaratıcılık ile idealistlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yaratıcılığının alt boyutlarından aldıkları puanların öğretmenlerin idealistlik düzeylerinden aldıkları puanları pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı diğer bir ifadeyle “Öğretmen Öz Yeterliği”, “Çevresel Teşvik”, “Toplumsal Değer” ve “Çocuk Potansiyeli” alt boyutlarının öğretmenlerin idealistlik düzeylerinin pozitif ve anlamlı belirleyicileri olduğu ortaya çıkmıştır. Yaratıcılığın doğası ve altında yatan alt ölçekler araştırıldığında, bu durumun gerçekleşmesi son derece mantıklı görülebilir. Yaratıcılık, motivasyon, özerklik ve özgünlük gibi faktörlerle ilgilendiğinden dolayı, öğrencilerinde yaratıcılığı daha iyi geliştiren öğretmenlerin gerçekte daha yaratıcı ve başarılı oldukları söylenebilir. Csikszentmihalyi'nin (1996) yaratıcı öğretmenlerin öğrencilerin yaratıcı potansiyellerinin önemli bekçileri olabileceği fikri bu durumu desteklemektedir. Genel olarak öğretmenlerin öğrencilerin fikirlerine dikkat etmesi, değerlendirme açısından sınav odaklı olmaması ve arkadaşça bir sınıf atmosferi oluşturmaya çalışması gibi özelliklerin yaratıcı öğretmen davranışlarını ve başarısını beraberinde getirdiğini söylemek mümkündür. Bu durum aslında, Tamblyn'in (2000) başarılı öğretmenlerin yaratıcı, esnek, becerikli, sıcak ve esprili oldukları iddiasını desteklemektedir. Öğretmenlerin yaratıcılık ve idealistlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu destekleyen benzer araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Maktabia, Hanifi ve Feizabadi (2013) gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarında, öğretmenlerin yaratıcılıkları ile gerçekçi ve idealist yaklaşımları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada ayrıca gerçekçi ve idealist yaklaşıma sahip öğretmenlerin, olmayanlara göre daha yaratıcı olduklarını sonucuna ulaşılmıştır. Young (1995), 1987-1988 döneminde oldukça seçici bir lisansüstü öğretmen eğitimi programına giren 272 öğretmenin giriş nedenlerini, iş algılarını ve gelecek kariyer planlarını incelediği araştırmasında, araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleğe esas olarak fedakâr nedenlerle adım attıklarını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, katılımcı öğretmenlerin birçoğunun, ilerleyen zamanlarda öğrencileriyle çalışmaktan beklenen tatmini elde etmek şartıyla meslekte kalmayı planladıklarını ifade etmişlerdir. Rampaul (1984) ise, akademik başarı, benlik kavramı, yaratıcılık ve öğretmen beklentileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında ise benlik kavramı, akademik başarı ve öğretmen beklentileri arasında anlamlı pozitif ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Wiggins (1999) ise, öğretmenin kontrolü ile yaratıcılık arasındaki ilişkiyi araştırmış ve etkili öğretmenlerin öğrencilerin inisiyatif almalarına olanak sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Son olarak, yaratıcılığın öğretmenlerin birçok beklenmedik olayı çözmeye ve daha iyi bir öğretim ortamı oluşturmalarına yardımcı olduğu ilgili alanyazında vurgulanmıştır (Blumen-Pardo, 2002; Crowther, Ferguson ve Hann, 2008).

Araştırmada, cinsiyet ile öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu, bu anlamlı farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle, kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha yaratıcı olduğu söylenebilir. Alanyazına bakıldığında, Kimmelmeier ve Walton (2016) tarafından yapılan çalışmada, kadınların, erkeklerle kıyaslandığında daha fazla özgün yaratıcı performans sergilemiş oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Son yıllarda kadın girişimci sayısında hızlı bir artış olduğu ve kadın girişimcilerin erkeklere göre farklı engeller ve zorluklarla daha fazla karşılaştıkları bilinmektedir (Kuratko, 2005). Bu engeller ve zorluklar öğretmenlik mesleği bağlamında, kadın öğretmenleri daha fazla yaratıcı çözümler bulmaya zorlamış olabilir. Diğer taraftan Aschenbrener, Terry ve Torres'in (2010) çalışmalarında yaratıcı öğretmen davranışlarının, öğrenciler tarafından algılandığı şekliyle, öğretim elemanının cinsiyetine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, bazı araştırmalarda da cinsiyet ile öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna rastlanmıştır (Deary, Strand, Smith ve Fernandes 2007; Naderi ve Tengku-Aizab, 2008; Naderi, Abdullah, Aizan ve Sharir, 2010; Oyundoyin ve Olatoye, 2007). Görüldüğü gibi alanyazında mevcut çalışmanın sonuçları ile hem paralel hem de farklı sonuçlar bulunmaktadır. Buna ilişkin olarak daha fazla derinlemesine araştırmalar yapılabilir.

Araştırmada, yaratıcı ve idealist öğretmen davranışları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak, öğretmenlerin yaratıcı öğretim davranışlarını açıklayan faktörler hakkında çok az şey bilinmektedir. Öğretmenlerin yaratıcı öğretim davranışlarına katkıda bulunan faktörlerin yanında öğretmenlerin hangi özelliklerinin yaratıcı öğretim davranışlarını beraberinde getirdiği derinlemesine araştırılabilir.

Bu araştırmanın en büyük sınırlılığını, bulguların Türkiye'nin sadece bir ilinden uygun örnekleme tekniğine göre seçilen öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak elde edilmesi oluşturmaktadır. Bu durum araştırmanın genellenebilirliğini sınırlı kılmaktadır. İkinci olarak, bu araştırma, iki ölçekle elde edilen nicel verilerle sınırlıdır. Her ne kadar Dörnyei (2007), ölçekler sayesinde kısa sürede önemli miktarda veri sağlanabileceğini belirtse de elde edilen verilerin yüzeysel olması çalışmanın kapsamını sınırlandırmaktadır.

Bu araştırmanın, yaratıcılık ve idealist öğretmen becerileri bağlamında öğretmenlere ve araştırmacılara teorik ve pedagojik katkılar sağladığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, bu araştırma öğretmenlere ve öğrencilere yaratıcılık konusundaki kendi görüşlerini ve algılarını araştırmaları için bir çerçeve sağlamanın yanında, daha etkili öğretim yapmak ve eğitim hedeflerine ulaşmak için öğretmenleri yaratıcılığın tüm boyutları açısından kendilerini geliştirmeye teşvik etmesi beklenmektedir. Öğretmenler, yaratıcılığı geliştirme tekniklerini kullanmanın yanı sıra, öğrenme ve öğretme sürecine yenilik getirmedeki rollerinin farkında olarak nihai yeteneklerine ulaşmada ve

öğrencilerin yaratıcı düşünme kalıpları ve stratejileri geliştirmelerine yardımcı olmada ilerleme kaydedebilir.

Kaynaklar

- Aschenbrener, M. S., Terry, R. & Torres, R. M. (2010). Creative and effective teaching behaviors of university instructors as perceived by students. *Journal of Agricultural Education*, 51(3), 64-75.
- Blumen-Pardo, S. (2002). Effects of a teacher training workshop on creativity, cognition, and school achievement in gifted and non-gifted second-grade students in Lima, Peru. *High Ability Studies*, 13(1), 47-58
- Bonk, C. J. & Smith, G. S. (1998). Alternative instructional strategies for creative and critical thinking in the accounting curriculum. *Journal of Accounting Education*, 5(1), 150-182.
- Can, N., Yıldırım, N., Bedir, G. & Atalmış, E. (2019). İdealist Öğretmen Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 405-418
- Christensen, B. L., Johnson-Burke, R. & Turner, A. L. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (A. Aypay, Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cropley, A. (2001). *Creativity in education-learning*. London: Kogan Page.
- Crowther, F., Ferguson, M. & Hann, L. (2008). *Developing teacher leaders: How teacher leadership enhances school success*. Corwin.
- Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. New York: Harper Collins.
- Deary, I. J., Strand, S., Smith, P. & Fernandes, C. (2007). Intelligence and educational achievement. *Intelligence*, 35(1), 13-21.
- Dornyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Duff, M. C., Kurczek, J., Rubin, R., Cohen, N. J. & Tranel, D. (2013). Hippocampal amnesia disrupts creative thinking. *Hippocampus*, 23(12), 1143-1149.
- Durnalı, M., Orakcı, Ş. & Khalili, T. (2023). Fostering creative thinking skills to burst the effect of emotional intelligence on entrepreneurial skills. *Thinking Skills and Creativity*, 47, 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2022.101200>
- Fautley, M. & Savage, J. (2007). *Creativity in secondary education*. Exeter: Learning Matters Lda.
- Guilford, J. P. & Hoepfner, R. (1971). *The analysis of intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Jeffrey, B. & Craft, A. (2004). Teaching creatively and teaching for creativity: distinctions and relationships, *Educational Studies*, 30(1), 77-87.

- Joubert, M. M. (2001). The art of creative teaching: NACCCE and beyond. A. Craft, B. Jeffrey & M. Liebling, (Ed.) *Creativity in education* içinde (s. 17-34). London: Continuum.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kemmelmeier, M. & Walton, A. P. (2016). Creativity in men and women: Threat, other-interest, and self-assessment. *Creativity Research Journal*, 28(1), 78–88. <https://doi.org/10.1080/10400419.2016.1125266>
- Kuratko, D. F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: development, trends, and challenges. *Entrepreneurship Theory & Practice*, 29, 577-598. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-6520.2005.00099.x>
- Lemon, G. (2011). Diverse perspectives of creativity testing: Controversial issues when used for inclusion into gifted programs. *Journal for the Education of the Gifted*, 34(5), 742-772.
- Maktabia, S. H., Hanifi, F. & Feizabadi, M. (2013). A study on relationship between creativity and idealistic realistic attitude: A case study of high school teachers. *Management Science Letters*, 3, 1989-1992.
- Mumford, M. D. (2003). Where have we been, where are we going? Taking stock in creativity research. *Creativity Research Journal*, 15, 107-120.
- Naderi, A. R. & Tengku-Aizab, H. (2008). Male versus Female intelligence among undergraduate students: Does gender matter? *Asian Journal of Scientific Research*, 1, 539-543.
- Naderi, H., Abdullah, R., Aizan, H. T. & Sharir, J. (2010). Intelligence and academic achievement: an investigation of gender differences. *Life Science Journal*, 7(1), 83-87.
- Orakcı, Ş. & Durnalı, M. (2023). The mediating effects of metacognition and creative thinking on the relationship between teachers' autonomy support and teachers' self-efficacy. *Psychology in the Schools*, 60, 162-181. <https://doi.org/10.1002/pits.22770>
- Oyundoyin, J. O. & Olatoye, R. A. (2007). Gender factor, as a correlate of students' performance on creativity and intelligence tests in Oyo State Secondary schools. *African Journal for the Psychological Study of Social Issues*, 10(2), 251-262.
- Piawa, C. Y. (2010) Building a test to assess creative and critical thinking simultaneously. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 551-559.
- Rampaul, W. E. (1984). The relationship between academic achievement, self-concept, creativity, and teacher expectations among Native children in a northern Manitoba school. *Alberta Journal of Educational Research*, 30(3), 213-25.

- Rubenstein, L. D., McCoach, B. & Siegle, D. (2013). Teaching for creativity scales: An instrument to examine teachers' perceptions of factors that allow for the teaching of creativity. *Creativity Research Journal*, 25(3), 324-334.
- Runco, M. A. (2014). *Creativity* (2. b.) USA: Elsevier.
- Sanchez, M. P., Martínez, O. L. & García, C. F. (2003). *La creatividad en el contexto escolar: Estrategias para favorecerla*. Madrid: Pirámide.
- Shim, S. H. (2008). A philosophical investigation of the role of teachers: a synthesis of Plato, Confucius, Buber, and Freire. *Teaching and Teacher Education*, 24(3), 515-535.
- Starko, A. J. (2010). *Creativity in the classroom: schools of curious delight*. New York: Routledge
- Tamblyn, P. (2000). Qualities of success: Lessons from a teacher career. *Education Canada*, 40(1), 16-19
- Wiggins, J. (1999). Teacher control and creativity. *Music Educators Journal*, 85(5), 30-44
- Wu, H-Y., Wu, H-S., Chen, I-S. & Chen, H-C. (2014). Exploring the critical influential factors of creativity for college students: A multiple criteria decision-making approach. *Thinking Skills and Creativity*, 11, 1- 21.
- Yalçın, M. M. & Çiçekler, C. Y. (2021). Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği: Geçerlik-güvenirlik çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18[Eğitim Bilimleri Özel Sayısı], 5033-5066. <https://doi.org/10.26466/opus.954244>
- Yıldırım, N. (2018). Geleceğin dünyasında idealist öğretmenlik. E. Tüzel-İşeri, (Ed.), *22. yüzyılda eğitim içinde* (s. 111-123). Ankara: Pegem.
- Young, B. J. (1995). Career plans and work perceptions of preservice teachers. *Teaching and Teacher Education*, 11(3), 281-292.

Extended Summary

With the advancement of science and technology, new developments have happened, new ideas are introduced every day and people have the opportunity to follow the developments all over the world. Countries, on the other hand, tend to expect individuals in society to think and implement their ideas with regard to the requirements of the age. In order to produce something new, it is necessary to be prepared to be different, to oppose traditional ideas; that is, people need to have special courage against it. Since people have a productive feature, the main way to produce something unique is to think creatively. In this direction, the education system itself needs to be reorganized so that students can develop their potential by gaining the skills of "creative thinking", "relational thinking", "reasoning", and "scientific thinking" and take active responsibility in the development of the country. It should not be forgotten that teachers should have these characteristics as well as the reorganization of the education system and teaching. The reason for this is that teachers are the most

important people who will enable students to develop multi-faceted perspectives and gain high-level thinking skills such as "critical thinking", "problem solving", and "creative thinking" so that they can keep up with changes.

Creative teaching includes emphasizing the creativity of teachers rather than teaching students to improve their creativity. In the related literature, it is stated that the way to be creative cannot be taught to the teacher as an educator, and there is no formula or program regarding this; however, it has been underlined that some techniques may be appropriate in developing creative thinking, but that the teacher should create a complete collection of abilities that they can adapt to various conditions (Joubert, 2001; Starko, 2010). Basically, creative teaching can be thought of as teaching that aims to make student learning more interesting and attractive by using creative methodologies (Jeffrey and Craft, 2004). In this context, the main component of creative teaching is effective teaching. Effective teaching, on the other hand, depends on idealistic teachers who believe in an idealistic spirit and the importance of their work.

Regarding the role of creativity in teaching-learning and teachers' idealism levels, this study aims to investigate the relationship between teachers' creativity and idealism levels, as well as to measure the creativity levels of female and male teachers. Within this context, this study aims to answer the following research questions:

1. Is there a significant relationship between teachers' creativity levels and idealism levels?
2. Is there a significant difference between the creativity levels of male and female teachers?

As the present study aims to determine the relationship between teachers' creativity and their idealism levels, it was designed in the correlational survey model. In the study, convenience sampling, which is one of the non-random sampling techniques, was used. Convenience sampling is the inclusion of people willing, voluntarily or easily included in the sample (Christensen, Johnson Burke and Turner, 2015). The sample of the study consists of a total of 331 teachers working in different education levels in the 2021-2022 academic year. 181 (54.68%) of the teachers are female, and 150 (45.30%) are male. In the study, "Teaching for Creativity Scale" was used to determine the creative thinking levels of teachers in the study. The Teaching for Creativity Scale measures the "teacher self-efficacy", "environmental incentive", "social value", and "child potential" dimensions of creativity. This scale, which was developed by Rubenstein, McCoach and Siegle (2013), was adapted into Turkish by Yalçın and Çiçekler (2021), and validity and reliability studies were carried out. While the Cronbach Alpha value of the scale was determined as .88, the Cronbach Alpha value was calculated as .87 in this study.

Another measurement tool used in the research is the "Idealistic Teacher Scale", which was developed by Can, Yıldırım, Bedir and Atalmış (2019) and used to determine the idealism levels of

teachers. While the Cronbach Alpha value of the one-dimensional scale was determined as .88, the Cronbach Alpha value was calculated as .89 in this study.

Shim (2008) redefined the role of an ideal teacher by synthesizing four approaches, and concluded that in the ideal context, teachers not only contribute to the development of individuals and societies but also achieve self-actualization through teaching. None of Plato, Confucius, Buber, and Freire believed that ideal teachers should impart knowledge and students should receive only it. On the contrary, they all believe that students should not rely on information conveyed to them by their teachers but should explore issues on their own, and that teachers should engage and encourage their students' research efforts through dialogue and interaction. They believe that the act of teaching is not a transfer, but mutual learning, that teachers also learn something during joint research, that teachers begin to think about their own conditions, and that they reach personal development by teaching through joint research (Shim, 2008).

In the context of the first problem of the study, it was concluded that there is a significant relationship between the creativity levels of teachers and the idealism levels of their teaching. It has been revealed that the scores of the teachers' creativity sub-dimensions positively and significantly predict the scores they get from scale of the teachers' idealism levels. In other words, the sub-dimensions of "teacher self-efficacy", "environmental incentive", "social value", and "child potential" are positive and significant determinants of teachers' idealism levels. In the study, it was also concluded that there was a significant difference between gender and teachers' creativity levels, and this significant difference was in favor of female teachers. From this point of view, it can be said that female teachers are more creative than males.

In the study, creative and idealistic teacher behaviors seem to be strongly linked. However, little is known about the factors that explain teachers' creative teaching behaviors. In addition to the factors that contribute to the creative teaching behaviors of the teachers, it can be investigated in depth which characteristics of the teachers bring the creative teaching behaviors with them.

It is thought that the present study provides theoretical and pedagogical contributions to teachers and researchers in the context of creativity and idealistic teacher skills. At the same time, this study is expected to provide a framework for teachers and students to explore their own views and perceptions on creativity, as well as to encourage teachers to develop all aspects of creativity in order to teach more effectively and achieve educational goals. By using creativity enhancement techniques and recognizing their role in bringing about change in the learning and teaching context, teachers can make progress in achieving their ultimate abilities and help students develop creative thinking patterns and strategies.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve raporlanmasında tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teřekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Aksaray Üniversitesinin Etik Kurulunun 28.10.2020 tarih ve E00000556928 sayılı onayı ile yürütölmüştür.